

Ärende TIL 2018/63 **handling** 34
Handläggare Christina Jönsson

Föreningen Statement
Box 11191
100 61 Stockholm

Tillsyn avseende anordnande av festival

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har granskat om Föreningen Statement (föreningen) har överträtt förbudet mot diskriminering som har samband med kön vid anordnandet av musikfestivalen Statement Festival år 2018 (festivalen).

DO:s beslut

DO bedömer att föreningen genom de uppgifter som lämnats på föreningens hemsida och i uttalanden från företrädare för föreningen med innebörden att festivalen inte varit öppen för besökare som tillhört personkategorin cis-män, har överträtt diskrimineringsförbudet i 2 kap. 12 § 1 st. 2 diskrimineringslagen (2008:567), DL.

Om ärendet

Bakgrund till DO:s beslut att inleda tillsyn

DO uppmärksammades genom anmälningar och omvärldsbevakning på att föreningen planerade att under 2018 genomföra en festival dit vissa män, på festivalens hemsida benämnda cis-män, inte skulle vara välkomna. Mot bakgrund av de uppgifter som kommit till DO:s kännedom inledde DO den 29 juni 2018 en tillsyn. Festivalen genomfördes den 31 augusti till den 1 september 2018.

I de anmälningar som inkommit till DO anges väsentligen följande. Enligt festivalens hemsida får cis-män inte delta och lyssna på musik under festivalen. Män som är födda och identifierar sig som män är alltså inte välkomna, medan transpersoner som identifierar sig som män är välkomna på festivalen. Anmälarna har uppgett att de upplever det diskriminerande och kränkande att utestängas från festivalen på grund av sin könstillhörighet. En av anmälarna, som sagt sig identifiera sig som cis-man, har uppgett att han varit intresserad av att se ett artistuppträdande på festivalen samt anmäla intresse för att delta som funktionär på festivalen. Mot bakgrund av att det på festivalens hemsida står att cis-män inte är välkomna till festivalen, och att det även inkluderar arbete som funktionär, har anmälaren tolkat det som att han är utestängd från festivalen och därmed går miste om både möjligheten att arbeta som funktionär och att se de artister han vill se.

Utredningen i ärendet

DO har tagit del av innehållet på festivalens hemsida¹ där bland annat följande framgår. Festivalen drivs av föreningen. Festivalen startades som en reaktion på de otaliga övergrepp på kvinnor som inträffat på musikfestivaler. Festivalen är landets första stora musikfestival som är fri från cis-män, både bland besökare och artister, och det är en tydlig markering mot de sexuella övergreppen i samhället. Festivalen välkomnar alla som inte är cis-män och är över 18 år. Alla som identifierar sig som kvinna, icke-binär och/eller transperson är välkomna till festivalen.

DO har begärt in yttranden från föreningen. DO har även tagit del av en artikel publicerad på Helsingborgs Dagblads webbplats den 29 augusti 2018 där uttalanden från en företrädare för festivalen återges. DO har vidare kontaktat rättsavdelningen, Polisregion Väst, Polismyndigheten, och frågat om föreningen har ansökt om tillstånd för festivalen och vilket tillstånd föreningen i så fall har beviljats.

Föreningens yttrande

Föreningen har sammanfattningsvis uppgett följande. Det som står på festivalens hemsida om att festivalen välkomnar alla som inte är cis-män och är över 18 år – vilket innebär att kvinnor, icke-binära och transpersoner är välkomna, samt att personer som identifierar sig som cis-män är exkluderade från att delta – stämmer. Föreningen utgår från RFSL:s definition av cis-man, det vill säga en person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet. Föreningen vill erbjuda ett festivalalternativ för målgruppen kvinnor, icke-binära och transpersoner. För att motverka den begränsning som den aktuella målgruppen har känt och för att erbjuda en trygg festival för kvinnor, transmän och icke-binära har föreningen valt att uttrycka sig på det sätt som framgår på festivalens hemsida. Föreningen vill erbjuda en mötesplats där målgruppen inte behöver känna sig otrygg på grund av risken för trakasserier, våld, hat och hot. Syftet är att motverka den diskriminering som kvinnor, transpersoner och icke-binära utsätts för på festivaler. Föreningen anser att målgruppen ska ha rätt att ta del av musik, konst och övrig kultur på samma villkor som cis-män, och att ingen arrangör som välkomnar cis-män kan erbjuda detta i dag. Festivalbesökarna kommer att få ta del av livemusik, spoken word, poeter, live-poddar, dans och andra uppträdanden.

Föreningen har förklarat att alla – oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck – kan köpa biljetter till samt gå in och delta på festivalen samt att det inte finns några särskilda regler för tillträde till festivalen. Föreningen har kompletteringsvis, efter fråga från DO, uppgett att föreningen gör skillnad på hur man marknadsför festivalen och hur festivalen genomförs: Föreningen riktar sig till en viss målgrupp men kommer inte att neka någon att komma in vid entrén till festivalen.

¹ <https://www.statementfestival.se/>

Till särskilt bemötande av en av anmälningarna till DO, där anmälaren uppgett att han önskat se ett visst artistuppträdande på festivalen, har föreningen tillagt följande. Spelningarna på festivalen är inte exklusiva spelningar. I artisternas turnéprogram är festivalen den enda spelningen eller det framförande som riktar sig till den aktuella målgruppen. Cis-män kan alltså se artisterna uppträda på andra orter vid andra tillfällen än på festivalen.

Föreningen har uppgett att föreningen inte avser att vidta några åtgärder med anledning av de anmälningar som inkommit till DO.

DO:s kompletterande frågor och föreningens kompletterande yttrande

DO har efter festivalens genomförande ställt kompletterande frågor till föreningen om bland annat den strategi som enligt vad som framgår av en tidningsintervju med föreningens ordförande, i artikeln beskriven som festivalens grundare, ska ha funnits för att stänga ute människor som inte varit välkomna på festivalen (artikel publicerad på Helsingborgs Dagblads webbplats den 29 augusti 2018).

Föreningen har som svar på dessa frågor uppgett sammanfattningsvis följande. Festivalens målgrupp har varit kvinnor, icke-binära och transpersoner. Föreningen har varken haft någon möjlighet eller önskan att ifrågasätta någon utifrån könstillhörighet i entrén till festivalen. Föreningen har dock av säkerhetsskäl inte velat diskutera insläppet till festivalen mer ingående i media. Ingen har nekats inträde till festivalen baserat på kön. Föreningen har inte heller efter festivalens genomförande fått några uppgifter om att det skulle finnas någon person som inte har fått komma in på festivalen med hänvisning till personens kön, könsöverskridande identitet eller uttryck. Vid entrén har endast säkerställts att alla haft giltig biljett, varit myndiga och inte medfört några otillåtna föremål.

Till stöd för hur insläppet har hanterats under själva festivalen och att alla med biljett, alltså även cis-män, kunnat komma in på festivalen utan några frågor om könstillhörighet har föreningen även hänvisat till en artikel i Göteborgsposten publicerad på Göteborgspostens webbplats den 31 augusti 2018 och ett inlägg på webbplatsen interassistmen.se, publicerat i början av september 2018.

Information från polisen

Rättsavdelningen, Polisregion Väst, Polismyndigheten, har på fråga från DO uppgett att föreningen ansökt om och beviljats tillstånd för offentlig tillställning för festivalen.

Rättslig reglering på området

Direkt diskriminering innebär att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, 1 kap. 4 § 1 DL.

Av EU-domstolens dom i mål C-54/07, Firma Feryn², följer att det inte krävs att någon identifierbar person har missgynnats för att direkt diskriminering ska kunna konstateras.

I diskrimineringslagen menas med kön att någon är kvinna eller man, 1 kap. 5 § 1 DL.

Diskriminering är enligt 2 kap. 12 § 1 st. DL förbjuden för den som

1. utanför privat- och familjelivet tillhandahåller varor, tjänster eller bostäder till allmänheten, eller
2. anordnar en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning.

Den som i förhållande till allmänheten företräder den som avses i första stycket ska likställas med denne, 2 kap. 12 § 2 st. DL.

Förbudet mot diskriminering i 2 kap. 12 § DL som har samband med kön hindrar inte att kvinnor och män behandlas olika i fråga om tjänster eller bostäder, om det har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet, 2 kap. 12 a § 1 st. DL.

DO:s bedömning

DO har granskat om föreningen i samband med arrangerandet av Statement Festival år 2018 har överträtt diskrimineringsförbudet i 2 kap. 12 § DL, som gäller vid bland annat tillhandahållande av tjänster och anordnande av allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar. Den fråga som DO ytterst har att bedöma är om föreningens handlande inneburit att en kategori män (cis-män) i strid med detta förbud behandlats sämre än en jämförbar kategori kvinnor (cis-kvinnor), det vill säga om föreningens handlande har utgjort otillåten särbehandling som har samband med kön.

Som framgår av de bestämmelser som redovisats ovan finns ett undantag i 2 kap. 12 a § 1 st. DL som innebär att särbehandling som har samband med kön under vissa förutsättningar kan vara tillåten vid bland annat tillhandahållande av tjänster. Något motsvarande undantag finns inte för anordnande av allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar. Det finns därför anledning för DO att inledningsvis ta ställning till om festivalen är att bedöma i förhållande till förbudet mot diskriminering vid tillhandahållande av tjänst (2 kap. 12 § 1 st. 1 DL) eller förbudet mot diskriminering vid anordnande av allmän sammankomst eller offentlig tillställning (2 kap. 12 § 1 st. 2 DL).

Därefter kommer DO ta ställning till om förbudet överträts.

² C-54/07, Firma Feryn, EU:C:2008:397, punkt 25

Tjänster, allmänna sammankomster och offentliga tillställningar

Diskrimineringsförbudet i 2 kap. 12 § DL bygger bland annat på bestämmelserna i EU-direktivet 2004/113/EG³ som reglerar likabehandling av kvinnor och män vid bland annat tillhandahållande av varor och tjänster.

Tjänster definieras i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, artikel 57, som prestationer som normalt utförs mot ersättning.

Med begreppen ”allmän sammankomst” och ”offentlig tillställning” avses enligt förarbetena till diskrimineringslagen detsamma som i ordningslagen (1993:1617), OL. Som exempel på allmänna sammankomster anges i ordningslagen bland annat teaterföreställningar, konserter och sammankomster för att framföra konstnärligt verk eller andra sammankomster vid vilka mötesfriheten utövas och som anordnas för allmänheten och som allmänheten har tillträde till (2 kap. 1 § OL). Med offentlig tillställning avses bland annat danstillställningar, tävlingar och uppvisningar i sport, marknader eller mässor samt andra tillställningar som inte är att anse som allmänna sammankomster eller cirkusföreställningar, och som anordnas för allmänheten och som allmänheten har tillträde till (2 kap. 3 § OL). En offentlig tillställning har typiskt sett nöjeskaraktär (se förarbetena till ordningslagen, prop. 1992/93:210, sid. 61).

Enligt DO:s mening står det klart att festivalen utgör en tjänst i EU-rättslig mening. Det sätt på vilket den svenska diskrimineringslagen utformats får emellertid anses innebära att en viss kategori tjänster (bland annat anordnande av tillställningar där personer har möjlighet att mot ersättning ta del av till exempel konserter) har givits en särreglering i 2 kap. 12 § 1st. 2 DL och har fått en särskild benämning. Det förbud mot diskriminering som har samband med kön som föreskrivs i direktiv 2004/113/EG är på detta sätt genomfört i DL. Något EU-rättsligt hinder mot en sådan ordning, med hänsyn tagen också till förbudets utformning och innehåll, finns enligt DO:s bedömning inte.

DO kan mot denna bakgrund konstatera att festivalen omfattas av ordningslagens definitioner av allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Polisen har också beviljat föreningen tillstånd att anordna en offentlig tillställning. Omständigheterna i ärendet ska därför bedömas enligt diskrimineringslagens bestämmelse om förbud mot diskriminering vid anordnande av allmän sammankomst eller offentlig tillställning i 2 kap. 12 § 1 st. 2 DL. Undantagsbestämmelsen i 2 kap. 12 a § 1 st. DL, som under vissa förutsättningar tillåter särbehandling av kvinnor och män vid tillhandahållande av tjänster, är därmed inte tillämplig.

Föreningen omfattas av diskrimineringsförbudet i egenskap av arrangör

Diskrimineringslagens förbud mot diskriminering omfattar den som anordnar en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning. Den som i förhållande

³ Rådets direktiv 2004/113/EG av den 13 december 2004 om genomförande av principen av likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster

till allmänheten företräder den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning ska likställas med anordnaren. Som anordnare anses den som anordnar eller ansvarar för ett evenemang eller över huvud taget kan sägas företräda den som anordnar sammankomsten eller tillställningen (se förarbetena till diskrimineringslagen, prop. 2007/08:95, sid. 251). Den som i förevarande ärende anordnat festivalen och alltså omfattas av lagens diskrimineringsförbud är föreningen.

Föreningen har överträtt diskrimineringsförbudet i 2 kap. 12 § 1 st. 2 DL

DO konstaterar att utredningen inte ger stöd för att diskriminering har förekommit vid själva genomförandet av festivalen. Enligt föreningen har alla som haft giltig biljett, varit myndiga och inte medfört några otillåtna föremål släppts in på festivalen. Några omständigheter som ger anledning att ifrågasätta föreningens uppgifter, som också får stöd av medierapportering som DO tagit del av, har inte framkommit i ärendet.

Att diskriminering inte har förekommit vid genomförandet av festivalen innebär dock inte att föreningens agerande före festivalen inte stått i strid med förbudet mot direkt diskriminering. Av EU-domstolens avgörande i mål C-54/07, Firma Feryn⁴, framgår nämligen att det inte är en nödvändig förutsättning för att direkt diskriminering ska föreligga att det finns någon identifierbar person som lidit skada. I domen har EU-domstolen slagit fast att direkt diskriminering kan föreligga redan på den grunden att en arbetsgivare offentligt uttalat att han inte kommer att anställa arbetstagare med visst etniskt ursprung eller av viss ras, vilket uppenbarligen starkt kan avskräcka vissa arbetssökande från att anmäla sitt intresse för ett arbete och följaktligen kan utgöra ett hinder för deras tillträde till arbetsmarknaden. DO är som statlig myndighet skyldig att tillämpa diskrimineringslagen i enlighet med EU-rättens krav. Eftersom begreppet direkt diskriminering är ett EU-rättsligt begrepp, ska den av EU-domstolen fastslagna innebörden av begreppet tillämpas även på den situation som är aktuell i förevarande ärende⁵.

Det kan konstateras att föreningen inför arrangerandet av festivalen på festivalens hemsida uttryckligen har uppgett bland annat att personer som identifierar sig som män är exkluderade från att delta på festivalen, och att festivalen välkomnat kvinnor, icke-binära och transpersoner. Föreningen har också genom sin ordförande gjort uttalanden i media med liknande innehåll. Enligt DO:s bedömning går det inte att uppfatta de på detta sätt offentligt spridda uppgifterna på något annat sätt än att festivalen inte var öppen för cis-män, och att denna personkategori alltså inte skulle tillåtas delta på festivalen. Uppgifterna har därmed varit ägnade att avskräcka cis-män från att komma till och delta på festivalen.

⁴ C-54/07, Firma Feryn, EU:C:2008:397, punkt 25

⁵ Angående skyldigheten att tolka EU-rättsliga begrepp enhetligt, se EU-domstolens dom i mål C-267/99, Adam, EU:C:2001:534, punkt 27 och däri refererad praxis

DO bedömer mot denna bakgrund att föreningen genom de offentligt spridda uppgifterna överträtt diskrimineringsförbudet i 2 kap. 12 § 1 st. 2 DL.

Det kan härutöver konstateras att det inte kan uteslutas att föreningens uppgifter om festivalen inneburit att en eller flera enskilda personer utsatts för diskriminering genom att ha avskräckts från delta på festivalen. Som angetts ovan har också i vart fall en person i en anmälan till DO uppgett att han på grund av uppgifterna på föreningens hemsida avstått från att köpa biljett till och anmäla sig som funktionär på festivalen.

Med dessa synpunkter avslutar DO ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av Agneta Broberg efter förslag från Christina Jönsson. I den slutliga beredningen av ärendet har även beslutsfattaren Linnea Sigeman, enhetscheferna Peter Wråke och Martin Mörk samt chefsjuristen Mattias Falk deltagit.

Detta beslut går inte att överklaga. De bedömningar som DO gör i beslut är inte juridiskt bindande och beslutet påverkar inte enskildas möjligheter att själva väcka talan om diskrimineringsersättning i tingsrätt.

Agneta Broberg
Diskrimineringsombudsman

En kopia av beslutet skickas till anmälarna.